

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De valore et utilitate missarum pro defunctis celebratarum

Jacobus <de Paradiso>

[Heidelberg], 1493

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-293429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293429)

Contento huius opusculi

Utrum decem vel viginti misse speciales satisfactorie possint redimi vni anime nulla alterius anima adiuncta.

Utrum vna missa sit efficacior alia ad placandum diuinam iustitiam vel ad impetrandum aliquid a diuina pietate.

Utrum licite sacerdos possit legere missam vel aliud suffragium facere propter pecuniam.

Utrum sacerdos beneficiatus possit salua conscientia celebrare pro alijs quam pro suis colatoribus.

Sacerdos obligans se canere vnaz missaz pre A. specialiter postea ad dicendum se obliget vni aliam missam pro anima. B.

Utrum per cantationez vnus misse possit absolui ab vtraque.

De valore et utilitate missarum pro defunctis
celebratarum per sacre theologie professorem Ja-
cobum ordinis cartusienfis edita.

Alia cuiusdam laici imper
defuncta i vita desposuit sibi
redimū quingentas missas
speciales satisfactorias sub
ista restrictōe qua videlicet
nulla anima sibi iūgeretur
sub equa satisfactōe Cuius
pater vinit ad unū Cōuen-
tū de observantia mendi-
cantū. et proposuit eis voluntatē filie sue et bene-
ficiū relictum qui remuerūt suscipere talem restric-
tionē sed bene vellent tot missas legere et intrēdere
pro illa aīa secundū voluntatē dei pro illo offerro-
rio Sed cū hoc etiam vellēt orare pro quibus ipsi
vellent et deberent. quod laico non placuit **A**lia
cōsumilia monasteria adijr. in quibus sue intentio-
ni satisfieri debere promissus ē. subpredicta restric-
tione. verum adiecit ipse laicus quod si anima fi-
lie non esset in purgatorio quod huiusmodi suffra-
gia credere deberent ceteris de sua cognatione ibi
afflictis r.

A ij.

Deritur primo an ille la
icus sapienter et ordina
te desiderauerit et pecierit
Secundo an isti fratres
recte sibi negauerit. **H**a/
buerunt etiam idem fratres
consuetudinem qz plures
persone missas redimerunt
oēs in unum numerū as/
sociandi et pecunias mul

tas recipiendi. verbi gratia hodie post prandium
venit quidam petens triginta missas pro anima
patris sui iam defuncti. **E**xhinc post hanc venit
secundus petens totidem pro aīe sue uxoris. **I**tem
ante et post vespertas veniūt tercius et quartus tot
ridem missas celebrare petētes pro suis defunctis.
Modo cū vno tricenario missarum putant se om
nibus satisfacere. **R**esponsio ad predictorū dubi
orū qualēcumque solutionē et si forte nō ommodā
satisfactionē ex quo studia doctorum nō multa de
hijs legūtur tractasse. tamē in particulari pauca
Oportet ergo pium lectorē cōtentum esse in hijs.
que ex manu ductione doctorū. libro quarto sentē
tiarū in eorū scriptis reperiūtur. per viā autem re
solutoriam procedēdo clarior responsio relucebit.
Occurrit primo persona suffragium postulans se/
cundo persona suffragium impendens tercio ipsuz
suffragium scilicet missae celebracō sine sacrificiū
in missa celebrata oblatū. quarto. **I**ntēcio tam pe
tētis suffragiū quā cōferentis. **C**uiuslibet ergo patri

sua iura distribuendo videndū quid persona petēs
licite potuit petere . ex hoc clarebit si discrete vel
minus discrete postolant. **S**ecūdo vidēduz quid
persona impendens potuit iuste promittere . et se ob
ligare 3o quante efficacie est ipsum suffragium.
Et an solū vni persone potuit alligari alijs exclu
sis . quarto ad quid et ad que intēcio tam petentis
quā deferentis potuerit referri et autari. **P**rīmo ex
clusam esse volo omnem simoniacam prauitates
percōuencōes pactū exactionem et quālibet cōtrac
tum illicitum in hoc piissimo officio seruata pia cō
suetudine et spontanea oblatione pro sustentacōe
ministrātis. **E**t de hoc nō ad p̄ns salternus est spe/
culacionis r. quo ad p̄mū scz petētem suffragiū
sine vniū sine defūctū licitum sibi fuit pro anime
sue celeriori liberatione de penis purgatorij . et sa
tisfactione suorū reatūū disponere vt sacrificium
altaris offerretur p̄npaliter pro se. **C**um hoc cōnis
v̄sus teneat ecclesie. **I**deo et orōnes et collecte ī sin
gulari seu ī plurali et ritus fidelīū a nullo ecclesia
stico doctore reprobatus legūtur s̄m denotōes pe/
tētū alijs si differēter et ī cōfuso . oīa fieri possent
et deberēt . tūc sepe esset legēda collecta fidelīū. **E**t
superfluecēt collecte pro parētibus et benefaccori
bus pro fratribus cōgregatōis r. qd nullus aude/
bit dicere et oīm doctozū positio ī hoc residet . quot
orōnes et missę per aliquo facte quo a deypiationē
pene satisfactorie per modū eiusdā recōp̄sarōis ī
quo cōsideratur equalitas iusticie cōmutatiue plus
valz vni quā alicri cui applicatur per itētionē sa/
ciētis et petētis. **E**t d̄ hoc . videri habet ī scripro quare

ti sententiā. d. i. xlv. **S**z hoc qd petēs annexit
hāc cōditōz vr nulla aīa ei adiūgeretur sub equa sa-
tisfactōe hoc habz quēdā nodū potest ei hoc refer-
ri quo ad se sez. quēadmodū eēt in eo optaret qd hoc
sacrificiū. n̄ per modū recōpescōis penarū de bitari. m̄
p̄cipaliter pro se offerretur **E**t hoc n̄ iudico iustū
nec impiū qz caritas a se icipit. et liberatō d̄ penis
cadit p̄mo i optiōe p̄prie persone sz qd ista per-
sona petēs itenderet excludere actū et offitiū eccle-
sie cuius personam gerit sacerdos. qui pro multis
aīabus ymmo pro uiuis et defūctis oībus s̄m sta-
tū ecclesiasticū orōes deo p̄orrigit ut patet ex recōre
canonis et collectarū hoc iudicio eid fuisse illicitū
vt patet i sequētibus. nec diuinā manū recludere
habet. qm̄ ille ex sua liberalitate vni plus alteri
minus poterit idulgere. **C**ū em̄ nemo dicere pot-
est **C**ur ita facis caute tñ facēt tales simplices qui
nescirēt d̄terminare quo modo sergerēt i talibus
suffragijs pro se aut suis postulādis vt dicerēt pre-
spitero oratorio aut celebratorio peto propter deū
vt pro aīa illius vel illorum velitis celebrare tot et
tot missas s̄m qd ecclesia rite facere statuit aut de-
creuit nichil i spē postulādo **E**t tñc siue prespiter
plures admitteret siue n̄ i eadē missa aut orōe pie
credendū ē qd deus itēōez petētis adimpleret. n̄ ob stā-
te si prespiter aliter faceret quā fuerat postulatus
Nā prespiter habz se secundū vt mīster et quasi in-
strumētū respectu huius actionis **S**cus autē ē p̄ci-
cipale agēs. respitiēs itēōez p̄mi petētis. n̄ instrū-
mētū seu mīstri **C**ū i naturalibus et artificialibus
effectus magis sequitur formā agētis. quā instrū-

ti Sic i pictore et domifactorē et ita eēt simplicef
iformādū. r. c. quo ad scdm scz quo ad personā suffra
gū ipendens. ipse duos oculos tenetur habere. scz
quo ad petētes ne eū recta et licita petētē sua iten
tōe defraudet si salariū sustētacōis ab eo recipere de
creuit. **T**riā oculū habere debet ad ecclesiā militatē
cuius personā gerit. **U**t cōtra iſtiruta ecclesie nich
il attēptat. ut scz sacrificiū pūcipaliter pro petēti
fm rectā eius itentionē i vniſatisfactōis offerat et
s. m. vitā ecclesie taz pro nūis quam pro a. functis
orōes cōsuetas n̄ itermittit. nec derogat per hoc itē
cōi. petētis si alias orōes quascūqz addat cōmittēs
hec oīa quo addistributōz diuine pietati qz ex lar
gicate sua sine restrictōe. et s̄n mēsurā s̄m ordinē
sapiētie sue cuiuslibz aīe potest hec dispēsare. **N**ā nul
li mortaliū d̄ cōmuni lege cōstare poterit. quātum
illi vel istī d̄ satisfactōe decreuit relaxare. n̄ cōstite
rit per reuelatōez nec aliquis doctorū certā de hac
radidisse legitur doctrinā. **I**ō. n̄ approbādus est
hic ritus. **N**ec ratio admittit nec scripture d̄ hoc lo
quūtur doctorū qd̄ pro illa aīa triginta misse et pro
alia iterū triginta et sic d̄ alijs diuisis persoīs petēti
bus diuisis tēporibz. potest satisfieri per semel trigē
ta misas lectas n̄ pcedet volūtate qz ibi d̄ fraud a
ri videtur eorū volūtate ipsis ignorātibz et n̄ sic esti
mātibz. **T**riā pro sacrificiis i vniſatisfactōis pro aī
ma defūcta n̄ possūt suffragia requirit equalitatez
dūmissi d̄licti et pene suscepte. **A**ut oblacōnis cōdi
cōne. **S**ecus ē d̄ orōibus aut caritate r. c. qz i pluri
bus d̄ iusc partes n̄ reddūt mīores qd̄ tū facit opus
satisfactorium qd̄ quāto pluribus fit tāto minus
A iij

Pro quolibet satisficit per modum iustitie commutative
sicut omnes doctores quarto sententiarum Sic igitur pe-
nes non potuit licite prescribere auctoritate diuina
quo ad suam largitatem nec decretis ecclesie nec ordi-
nibus associatis per celebrantes pro alijs. sic nec cele-
brans potuit ad obligari per petentem. Videtur igitur
quod petens minus rationabiliter petunt. cum aliorum pre-
iudicio quibus nec ipse nec celebrans legem ponere po-
tuit. Alterius videtur quod primi religiosi caute fer-
cerunt. nolentes se submittere huic obligatori. sed tamen
hoc fuit iterum petentis. Alij vero religiosi et elemosini
non recipientes possent etiam excusari. Non sicut intentio-
nem postulantis obliquam. sed sicut quam habere debuit rec-
tam suam intentionem dirigentes. In quibusdam enim religio-
nibus suatur ritus ubi plura tricenaria simul co-
currunt in una missa. Sed hoc non fit in fraudem. sed sponte et
scienter et sine obligacione alicuius. Sic de vniuersa
ritu simul concurrentibus et associatis. Secus esset si
cum pollicitatione ac promissione accepta elemosina in
respectu satisfactionis pro penis debitis soluendis.
quia tunc iudicari illicitum sicut predictum est. quo
ad tertium scilicet sacrificium seu oblationem factam. Sciendum
quod omne agens naturale agit. sicut ultimum suum
posse. Ex primo celi. Voluntarium vero non. sed ad pla-
cirum. Sacramentum autem in missa oblatum non est agens na-
turale sed voluntarium. Non igitur agit secundum ultimum
suum posse quia cum sit infinite potentie actus possit omnes
animas et de inferno et purgatorio una missa liberare.
Sed utitur potentia ordinata. sicut ordine sapientie
atque iustitie. Effectus igitur huius sacramenti
est finitus non igitur quod quo ad solutionem penarum

satiffactorearum tamē valet pro multis sicut pro
vno de terminatio vero huius effectus est partim
ex parte iusticie partim. ex parte sapientie sue par
tim. ex dignitate et duocatione petentis **C**onsidera
tur igitur suffragiū illud dupliciter secundū **E**.
Them. vno modo quo ad caritatem. ex qua procedit
Et sic plus valet magis digno et i maiori gratia
et caritate existēti. **S**ic doctrina pro vno principa
liter prolata plus valet ei qui clarioꝛe et capioꝛe
habet intellectū **E**t lumē pro vno apporaturū plus
valz ei qui clarioꝛes oculos habet **E**t hoc fit ut
dicit. petrus. de thazarā. per modum cōgratulationis
et cōsolatōis. secundū quot vnus i caritate existēs
magis secundū itericōꝛe cōsolationē letatur d̄ bonis
alterius **E**t si pro eo nō fiant in quantum scz de
functi in purgatorio existētes gaudent de bonis
que per viuos fiunt et gaudent de utilitate secum
in purgatorio existēcium pro quibus suffragia spe
cialiter fiunt **A**lio modo valet suffragium ex hoc
quot per intētionem vnus applicatur alteri in sa
tiffarōnem et liberationē a penis et nō alteri et sic
satiffactio vnus alteri cōputatur. et hoc modo non
est dubium. qui magis vni valeat qm̄ alteri. **E**t
sic habet vni satiffactionis vñ sic sacrificiū missę
vni pro quo fit magis valet quaz alteri quo ad di
misionē penę secundū intētionē applicatiōis. **H**ec est
sētētia **T**hōme et per rēthazarā. scrip. quartis ſiā
rum **N**ullus tñ enarrare sufficit utilitatē seu effe
rum missę. quo ad suā dignitatē. cū solus deus ibi
sit operatur et memoria sue sanctissime passionis

que sufficiens fuisset pro mille orbibus si fuissent sa-
tisfacere. Itz nō ē necessariū si dubitū vnius sol-
uitur quot etiā debiti vterius solnatur sicut ē cū
lumē accenditur vni eque licet alteri. aut doctri-
na que in honore alicuius fit ex ea magis accipit al-
ter aliquādo qui est maioris intelligentie et capaci-
tatis. quia suffragia nō hñt se per modū luminis
sed per modū solutionis debiti. Dñ et secūdu bo-
nauenturam suffragia generalia pro oibus facta
oibus profūt. nō tñ equaliter. sed illis magis. qui
magis meruerūt. ut eis prodesent ut dicit Augu-
stinus qui videlicet ī maiori caritate decesserūt vel
qui multa misericordie opera hic fecerūt et alios ī-
digētes libēter uinerūt. nulli tñ vtilior et fructuo-
sior est missa quam digne celebrāti. Ille enim sibi
premiū essētiāle meretur per eā. et nulli alteri. Sz
alijs meretur dimissionem pene. aut gaudiū gene-
rat scz āzēlis et cōgratulatoz bonis et toti ecclesie
gratiarū actionē. qz oia sūt accedērelia sibi. autēz
soli meretur premiū cōnle. qz ē actus caritatis qui
solū respicit personā agētē. Nullus ei alteri potest
mereri vitā eternā per modū meriti. cum actus bo-
nus agētis attribuitur. sz bñ per modū operatōis. vt
deus dignetur dare gratiam alteri potest iperare.
Sic petrus per oratōez suā thabite ipetramit vitā
reperalē sz sibi per actū caritatis meruit vitā eter-
nā. quo ad quartū scz itētōz tā petētīe quā suffra-
giū ipēdētīe. notād quot illa itētō cē potest regula
aut nō regulata. Si primū tñc per ipsaz appl. catuz
opus factū ad illū. pro quo fit ex de iustitia. Cū dī-
cat. Ambrosius affectus tuis nomē inponit operi

tino. **D**ñ intentio est mediū dirigens atcū. et con-
 iūgenscū. cū illo po: quo fit. **S**i vero ē irregularitā
 nteuris. scz nō i eo modo quo debet fieri. tūc si nō
 procedit ex malitia sed ex ignorātia. aut simplici
 tate. **P**ie credendum est. quot deus supplet defec-
 tum intentionis. melius eam ordinans quam ille
 intendens aut differēs aut commutās secūduz uti-
 litatē intrēdentis quā debuit habere. **E**t pie creden-
 dum est. quot si sacerdos veller priuare intentio-
 nem suam aliter. quam petens eam pretendebat.
 ad huc deus actum dirigeret secundum intentio-
 nem primi intendentis. et non secundi. **N**on igitur
 abesset defunctis intentio mutata sacerdotis
 celebrantis. ab intentione petentis suffragium.
Non igitur videtur mulier hec. sine eius pater suf-
 fragium petens. indiscerte condicionem apposuisse.
Scilicet si ipsius anima purgari nō equisset.
 ex tunc ad suos consanguineos deberet suffragiū
 fuisse deuolutum. quia etiam hec in vita facere po-
 tuit. **S**cquitur alia questio.

Uterum vna missa sit effica-
 rior alia ad placandum di-
 uinam iustitiam. vel ad im-
 petrandum aliquid a diui-
 na misericordia. **R**espon-
 deo. **I**n celebratione misse
 quæ que occurrunt. conside-
 randa. **P**rimo actus celi-
 brans secūdo sacramentū corporis cristi tertio ec-
 clesia militans. cuius personam gerit celebrans.

in orationibus et alijs prespiter agēdo et dicendo
quarto orationes quinto intēris celebrātis Pro quo
aut pro quibus hoc agit. quo ad secūdū et tercium
nō est melior vna missa quo ad opus operatū. quā
alia quia idē est Ideo semper eādem efficaciam habet
quo ad ista licet aliquando defectus fiat ex parte
eorū pro quibus fit. cū actus actiuorū sunt ī patiēte
predisposito presupposita diuina dispēsatione que
nobis est instrumētalis Sed quo ad reliqua tria
multa est differētia. secūdū acceptionē celebran
tis. et intēcionem eius que dirigit actum. quis du
bitat qñ orationes iusti plus mereantur exaudiri
quā minus iusti Vnde nō est impossibile celebrāre
mortaliter peccare et tñ suā missaz multū proficu
am eē his pro quibus existentōe celebrant siue pro
vuis siue pro defunctis Non ratione siue sz ex par
te ecclesie cuius personā gerit. et ex deuotōe illius
qui ei supplicauit. vt missam hanc celebraret Cui
ius hēmus familiare Exēplum potēs mittēs pre
ciosa munera alicui amico per cōtēptibilem seruū
non minus gratum. et vtile ē minus illi cui mitti
tur licet per despectus seruū accipiatur. Sic est de
ecclesia et sacramēto pernegligētes prespiterum.
nec videtur quātum ad sacrificiū et satisfactiōnez
pro peccatis. et gratie assecutionem. multū conficē
ill. cuius intuitu offertur sacrificium propter dig
nitates ecclesie que est sponsa sine ruga et sine ma
cula et propter deuotionem eius pro quo offertur.
cui applicatur per intencionem celebrātis siue ma
li siue boni sacerdotis licz quo ad accedētia que

dam dulcior eēt deo oblatō per dignū sacerdotē
oblata et quō ad orōnes per dignū ad deū susas.
Ideo dicit. **B**ona uirtute Cessate superstitiōe et er
rore bñfacit qui libēter aud. t missa ydonei sacer
cerdotis. et melius est audire eā quāz alterius cete
ris paribus. **S**ed tñ qz nōritia populi non capit.
quis manus siue minus sit ydoneus. **I**deo idē
ter ē audiēda. **S**ic etiā de defunctis ē cōsēnduz. rōe
prius dicta. nec tñ idigne celebrās per hoc ē excu
satus a reatu culpe licet multa bona ex missa sua
secuta sunt. qz hoc nō est ex se s; deo operāte. et eccle
sia merēte. **S**ic em̄ Judas aut crucifigores christi
et sanctorū nichil gratie ex hoc habebā. licet deus
per eos salutē huāi gn̄is operatus ē. **N**ō et apposto
li post cōmīatōz eis per p̄ncipes sacerdotū factā ne
ulterius loquerētur ī nomīne ihesu dixerūt post ce
tera. **C**ōuenērunt em̄ aduersus sanctū puerū tūz
ihesus facere que manus tua. et cōsiliū tūz decre
uerunt fieri. **A**ctū. iij. **E**cce fecerunt ipsi qd̄ deus
decreuit sibi fieri. ipsi per hoc nō sunt excusati. **R**e
presentatur eē passio christi ī qualibet missa prout
p̄z ī caōe. qui pridie quāz pateretur etc. et hec passio
christi licz celebrāri aut eē pro quo celebratur nō sit
opus dūcile aut penale nō tñ iō est minus satisfi
crozium qz per memoriā et reuocatōm huīus di
gnissime passiois ipse christus passus ē semel ī cru
ce racione sacrificij delz multa ueialia et satisfacit
pro multis peccatis. efficacior em̄ non dubitatur
christi passio etiā renouata ī sacramto per memo
riā quāz māz na pena corporalis quā per se quia

B

posset pati. vñ etiã solucō sit penarū. per aliū ex fi
 de. caritate illius cui applicatur per itencionē. ex
 quo vñ corpus est caput. et membra id ē christus
 et fideles. Capite patietē passionis vñ litas reddun
 dar i omnibus membris capacibz. per fidem et di
 lectionē obicem non apponentibus. sed habitudi
 naliter semper dicentibus particeps ego sum om
 num timendum te ꝛ. Et si de membro particula
 ri reddundar in aliud. quanto magis de capite ad
 membra inferiora ꝛ.

Dissunt etiã misse de sanctis
 lecte. aut d' chrysto applicari
 ad defunctos. n̄ quidē ex vi v̄
 berū i collectis et parribus
 missarū sed ex ratione sacri
 firi oblati. et deuotionis ac
 intentionis offerentis seu ei
 us que facit eam dici. scdm.

pe. declar. et eius ad cuius instanciã ipsa missa ce
 lebratur. Et forte facti illi quibz honor exhibetur
 meritis suis. et precibus animabus defunctorum
 plus p̄t̄ impetrare de remissione reatus. quã ipse ce
 lebrans. si pro defunctis celebraret in suis collectis
 et epistolis seu euangelio. Cum cetera omnia ap
 plicari possunt per intentionem mediate ad defun
 ctos. vt scilicet sancti illi satisfacciant pro anima
 bus. Tam per opera supererogatione quibus sac
 ri n̄ egent. per se illa p̄t̄ distribuere pro quibz vo
 lunt. qz s̄t̄ suata i thesauris ecclesie. Sic patet de

i dulgetijs. quas si papa potest ex auctoritate ap-
plicare vni aut alteri. quanto magis deus omnipotens.
et sancti de benignitate. quis audit ligare dei
et sanctorum manus i hijs que honor e liberalitas
eorum requirit. v. i. licet apud homines videatur ab-
usio. quod ad exteriorē tñ tñ quo ad itētionē et deu-
ocōs occultā soli deo notā non e ab. asio licet prop-
ter scādalu vitād publice fieri n̄ debeat deriderent
enim hoīes factū sed ego n̄ magnum icōueniēs re-
putarem si fieret ex deuotio ne occulte suppleret eī
deuotio feruens et intentio sancta. et merita sanc-
torum officium v̄bale pro defunctis cū maior solet eē ac-
tualis deuocō hominum i missis de sanctis. et alia
festiuitate quā pro defunctis Sic legimus. Pater
noster vni. aut plura i honore istius vel istius sac-
ri et tñ nulla fit ibi verbalis itentio. de aliquo sanc-
to. s̄z mēs deuota et itentio omnia rectificat. Si-
muliter i septē psalmis quos legimus pro aiabus
defunctorum aut totū psalterium. et psalmos i vi-
gilijs mortuorum cōrentos. que omnia applica-
mus aiabus eodem fundamento licet i multis nul-
la fit mētio d̄ defunctis labor. deuocō. itētis et cerere
ceremonie subueniūt aiabus nulli tñ mortalium d̄
lege cōmuni sine certa reuelatione cōstare puto
quō d̄ satisfactōe peccatū aiabz per missas dimittit
re. **H**airicus de Bassia. super. iiii. sententiarū **Q**uif-
se. psalmi. exequie elimossine re per vnos facte
pro defunctis **Q**uo n̄ o sunt per modū supplicatio-
nis alio mō per modū satisfactōis. **P**rimo mō equa-
liter valēt oibz ac spēaliter si pro se fieret scdō mō

B ij.

non. ideo nō valet missa pro pluribus sicut pro pau-
cioribz. nec alia pietatis opera salutē scđo modo.
Ideo rati in cimiterio vbi pauci sūt sepulri. plus
vz per modū satisfactōis. quā vbi multi. sūt sepulri
scđm hōlfor. Ideo obligatus ad celebrādū pricipa-
liter pro **A.** n̄ potest sibi associari. **B.** pricipaliter
qz pro vno illorū sic celebraret nec sū fraude potest
se ad hoc obligare. qz suffragiū i plures diuīnū par-
tes reddit mīndres. i quēlibet per modū solueōis de-
bitū cū sit fuitū Obligatus igitur ad missam speci-
aliter pro **A.** et post similitur pro **B.** nō potest per
vnā missā satisfaccere. qz oportet duas esse. Sed
si obligo me simul duobus. **A.** et **B.** dicēdū vter-
que tūc possuz soluere per vnā copulatiuē nec ob-
ligauit me copulatiue immo hōlfor dicit qđ peccat
mortaliter qz deceptor aiariū est et perūrus. si pro
vno obligat. et pro pluribz celebrat saltē specialiter
vnā promittēs pro **A.** et **B.** Henricus de has-
sia Scđm cōdicionē policie humane Nō ap-
paret verisimiliter. quot dēns cōcederet eque facili-
ter supplicacionē pro centū petēri. sic pro decem ex
equa intensū caritate pro debitore Ideo verisimile
est quot sine per modum supplicacionis siue sa-
tisfactionis plus valet vni si pro eo singulariter et
specialiter fieret. quam si pro ipso et pro alijs licet
si deo placeret equaliter omnibus valeret per modū
orationis Ideo pro multis missa per modum sa-
tisfactionis distribuitur. secundum portiones et
numerus personarum Nota exemplum. Rex
habens debitores captiuos multos dny aliquis

petens regem vt liberos dimittat si rex exaudiat
tamē oratio ducis v3 pro multis vel pro oibus sic
pro vno solo Si vero dux conatur captiuos libe-
rare per modum satisfactionis. et offert centū flo-
ros Cercuz est qđ minus valebet hec solutio vni
ex centū hominibus. quā si nō fieret singulariter
pro vno. quia tūc foēt totaliter liberatus Nūc
autē nō quilibet liberatur n̄ secūdu portionē que
sibi potest pro venire de centum Hec hauricus de
hassia

Veritur an sacerdos possit licite legere
missam vel aliud suffragium facere pro

pter pecuniam.
Et videtur quod sic. Cōm̄s em̄ cōsuetudo clericorū
ad hoc nūc idem. qui propter p̄nit̄iā vel pecuni-
am amissionem aut alterius quisitus vidētur
celebrare missas et tē prebēdari videntur celebrare
propter pecuniā et annos cēsus suorū patronorū
Respondet sacerdos nō potest celebrare sine pec-
cato. propter pecuniā prout propter dat causam fi-
nalē. et p̄ncipalem. Partz qz alias venderet spūale
pro tēperali qđ est simonia prout dēterminat San-
ctus. 20. re. q. 100. ar. 20. Cōstat autē quod simonia
nō fit sine peccō. probat etiā idem actus huiusmo-
di viz venditionis rerū spiritualium pro tēperali-
bus esse illicitos et malos dicēs. actus aliquis ex
eo dicitur malus. qui cadit super materiā debitā
Emprio autē et veditio rei spūalis est indebita ma-
terea triplici de causa. Primo qz res spiritualis nō
potest aliquo terreno pretio recōpensari sic dicitur

Bij

de sapia prou. 30 Preciosior est cunctis opibus. et omnia
que considerantur huic non valent comparari. Secundo quod
illud potest esse debita venditoris materia cuius venditor
est dominus. clericus autem non est dominus rerum
spiritualium sed ministrator. ut dicitur. 1. cor. quarto. Ter-
tio quod venditor repugnat origini spiritualium quod ex gra-
tuita dei voluntate proueniunt. unde dominus matth. 23.
dicit Gratis accepistis gratis date per veritas res-
ponsionis ad questionem ex illo quod sic propter pecuni-
am celebras pecuniam preponit spirituali sed celebratio
Semper enim deterius est gratia melioris. Ut dicit
aristo. 1. poli. Etiam magis diligit pecuniam quam
deum. et spiritualia. ut patet. Primo posteriorum propter
Deum quod quod tale et ipsum magis tale. Ex quo autem di-
ligit corpus christi tractare propter pecuniam consequens
est pecuniam magis diligit. Patet ergo veritas re-
sponsionis ad questionem et falsitas eiusdem. Ad rationes
autem in oppositum dicit. S. thomas. ubi supra Accipere
pecuniam pro spirituali. gratia sacramentorum est crimen si-
monie quod nulla consuetudine potest excusari. quod
consuetudo non preiudicat iuri naturali. vel de mo-
ad secundum dicit. S. thomas. ibidem accipere aliquid vel ali-
qua ad sustentationem eorum qui sacramenta ministrant vel
missas celebrant. secundum ordinationem ecclesie et consuetu-
dines a probatae. non est simonia nec peccatum. Non enim ac-
cipitur tanquam pretium mercedis sed tanquam stipendium ne-
cessitatis. Unde super illud primo ad theodosium quod. qui
bonum presbiter presbiteri. dicit. 1. le. aug. accipere necessi-
tatem sustentationis a populo mercedem dispensationis a
domino. Caueat ergo quisque presbiter ne pecunia sit finis

celebracōis. s; potius amor dei zelus aīarū ī purga
toridat. iuniamrū cristi fidelū. Euidētissimū autē
signū celebracōis pro pecunia. ut videtur. stat ī illo
cū quis proponit pro illo die vacare a celebracōe.
et tñ post quā sibi idicitur presentia resilit propo
siti et celebrat ic.

Queritur scđo an sacerdos bñficiarius possit sal
ua cōscia celebrare pro alijs quā pro suis colatorū
bus. **I**nde quoq; emolūmētū accipere. **N**otādūz
pro respōsiōe questionis ut tractāt doctores super
quarto dī. vl. quinto. q. nono. qđ duo sūt ī missa. qui
bus suffragatur aīabz ī purgatorio existentibus.
Primū ē minus pīpale. Et ē peticō sū oratio. qz ī
iuitur ī collectis et etiā ī multis partibz canōnis.
qua deus ex oratur ad relaxacōne pene debite vel
ad aliud. Scđm ī missa ē pīcipale. et est oblatio
seu sacrificiū sacramti et habet pīcipaliter vītutē
relaxacōnis pene sine satisfactiōis debite. Et illis
duobz potest alicui aīe ī purgatorio tēte suffraga
ri. Sic verbi gratia. **I**n simili videmus qđ alicui
ī carcerato a terrēo pīcipe potest suffragari duobz
mōis. vno mōdo. intercedēdo precantibus apud pī
cipem. pro sui ereptione et tamen ille preces possūt
sortiri effectum aut non. ī vtra libitum pīcipis et
huic correspondet primum ī missa s; oratio. Scđo
potest sibi suffragari debitum cuius ex parte ī car
ceratus est soluendo. et illud semper processum ha
bet et huic correspondet secūndum ī missa scilicet
sacrificiū etcetera. **S**ecūdo notandum qđ
quis dupliciter potest celebrare pro aliquo scilicet

B iij.

principaliter et minus principaliter. Principaliter ce-
lebrare pro aliquo vno modo vt dicit Holker super
quarto. Est intendere quot sua missa proficit multis
etiã i satisfactorz. et similis quot nulli aie in tm pro-
fit sic illi pro qua celebrat. vel secundo modo cele-
brare principaliter pro. A. aia. est intendere quot. A.
aie celebracõ sua cedet in satisfactorz. et alias nulli
aie licz velit quot proficit alijs per modũ orationis.
Tertio notand qd duplices sũt sacerdotes quidã
sũt bñficiari sufficenti bñficio qntũ ad personam et
statũ persone. Alij sũt bñficiari i sufficenti bñficio.
ad personã et statũ persone. Istus notaris. Sit
prima cõclusio hec. ad questioz sacerdos siue bene-
ficiarius siue nõ bñficiarius. Potest salua cõcien-
tia celebrare minus principaliter cottidie pro quo-
cumq; voluerit patz cõclusio. quia per modũ orati-
onis. potest suffragari cuilibet. rertro principali sci-
licet sacrificio suo colatori patet etiaz quia ad hoc
extendit se quilibet missa in qua memoria fit plu-
riũ immo omnũ circumstãtium vt patet ex canone.

Secũda cõclusio. sacerdos bñficiarius siue suf-
ficiẽter siue i sufficenter potest principaliter pro ali-
is quã pro suis colatoribus celebrare. patet quia
ad minus diebus quibus a celebracõe vacare pos-
set. et ad quos se nõ obligant. quia vt cõmunitur
i investituris et dotacionibus excipiũtur duo dies
in quibus vacare potest in illis diebus. vt videtur
potest quis principaliter pro alijs celebrare nisi do-
tatio vel investitura sonaret oppositũ. Tertia
cõclusio sacerdos sufficenter bñficiarius non potest

p̄ncipaliter celebrare pro alijs quā pro suis colla-
 toribz illis diebz. quibz pro ipsis celebrare ē obliga-
 tus patz qz sic defraudaret suos collatores. n̄ solue-
 do eis debitū. et ipsis subtrahēdo solutionē. et non
 seruās promissum. nisi teoz in vestiture mitior eēt
 aut nisi celebrās illā missaz per aliā non obligatā
 vel aliud suffragium reconpensaret.

quarta cōclusio. sacerdos nō sufficiēter b̄nficia-
 tus potest forsan plures pro alijs celebrare quam
 pro suis collatoribz p̄ncipaliter patz cōclusio per
 illam glosam aug. accipiāt necessitatē sustētario.
 nis a populo et mercedē dispensationis a domino

Ubi est ponatur qd sacer-
 dos obligauerit se ad cātād
 vnā missaz pro. **A.** speciali-
 ter. et postea obliget se ad
 dicēdū vnā aliā missaz pro
 aīa. **B.** vtrū percācatōz vn-
 us misse possit absolui ab vt-
 roqz. respōdet hic holkot s̄
 pliciter qd n̄. nā casus ponit
 qd ille sacerdos obligauit se ad dicēdū vnā missaz
 specialiter pro. **A.** et postea obligauerit se ad dicē-
 dū vnā aliaz missam pro. **B.** specialiter. Tunc ex
 casu arguitur sic. nullus obligatus ad celebrādū
 duas. potest sufficiēter dicere solus duas missas ce-
 lebrando vnā tm̄. sed ille sacerdos per casum ob-
 ligauit se ad celebrandūz duas missas. ergo non
 potest sufficiēter dicere solus duas celebrādo vnā
 tm̄ arguitur patet qz obligatus ad duas. si posset

sufficiēter soluere celebrādo vnā tm̄ paritōe si ob/
ligaretur ad quatuor et ultra. Igitur si ad mille
tenceretur posset se deobligare per vnā tm̄ qđ ē fal/
sum Et videtur esse. exēplū ad hoc nā si pro m̄tro
A. qđ legā sibi vnā lectionē et pro mittā. B. qđ le/
gam sibi lectionē aliam. a lectōe quā legam. A. n̄
possum satisfacere legēdo eis vnā lectōez tm̄ quia
promissi legere duas sic est iproposito Si aut po/
natur qđ obligē me duabus personis. A. et. B. sub
hac forma legā ter vnā lectionē. ita qđ dicas vter
que sic et nichil aliud tūc casus est mutatus et pos/
sum satisfacere legēdo eis vnā lectionē quam non
obligauit me ad duas lectiones licz obligauerim
me duobz Intra illud qz al' qualiter soluit se ip/
suz Pono vnū aliud magis diff. cile ponatur qđ a
sacerdos obliget se ad celebrādū vnā missaz p̄nci/
paliter pro aīa. B. et ad celebrandum p̄ncipaliter
vnā missaz pro aīa. C. Tūc querō an A possit satisf/
facere celebrādo vnā missaz tm̄ pro B. et. C. et vi/
detur michi sū p̄ciudit. o quorum cūqz qđ n̄ in. mo/
dicit. sic hōlēt. quot sic fatiens peccat mortaliter
sicut perūrus etceptor aīarū ad cuius euidentā
expono qđ intelligo per missam celebrari p̄ncipa/
liter pro aliquo. puta pro aīa. B. vel. C. et videtur
michi qđ ad hoc quot A. p̄ncipaliter celebret pro
B. requiritur qđ itendat applicare missam suam
sicut aīa. B. quot sit quedā satisfactio pro aīa. B.
si tm̄ illa aīa indigiat satisfactioe apud deū. Si
co i jitur quot A. p̄ncipaliter celebrare pro. B. po/
test dupliciter intelligi vno modo quot applicat

missam suā ut valeat multis ita quot sit satisfac-
tio apud deū. pro multis aiabus puta quinqz qua-
rum vna est anima. **S.** et simul tamen itendat. qd
illi aie plus valeat ad satisfactionē quā alicui de re-
liquis quatuor. **E**t sic vere dicitur. scdm propri-
etate vocabuli et vniuoce. qd celebret pncipaliter
pro aia. **S.** quia vult qd nulli tm valeat sic aie. **S.**
Alio modo potest intelligi quot. **A.** pncipaliter ce-
lebret pro aia. **S.** qz sic applicat missam suā aie. **S.**
qz vult quot ipsa totaliter et precise cedat i satisfi-
ctōez pro aia. **S.** apud deū. Ita qd nulli alteri aie
cedat in satisfiactiōem licet velit qd profit alijs
per modum oracionis nō tm per modum satisfiacti-
onis. **E**t illo modo pncipaliter celebrare pro ani-
ma. **S.** est applicare missam ad satisfiaciendū pro
aia. **S.** quātū missa satisfiaccere potest. **E**t illo mō
intelligende q uestionem dico quot non potest per
vnam missam satisfiaccere vterqz anime. nec obli-
gationi sue. nec etiam. primo modo sicut patet. qz
tunc esset implicatio interminus. **S.** rēs ponatur
quot. **A.** intendat celebrare eque pncipaliter pro
vtraqz aia tunc videtur qd satisfiacciat obligationi
sue. **R**espōdeo qd in tali casu pro neutra celebrat
pncipaliter. **V**nde illud est dicere. Ille celebrat pnci-
paliter pro vtraqz anima et ille pro vtraqz ani-
mi celebrat pncipaliter. quia primo equiualeat
isti. Ille celebrat pncipaliter pro istis. **E**t hoc
est bene possibile quod facit. **S**ed tunc non facit
quod facere deberet secundum obligacōz positam
in casu argumti. scda equiualeat illi copulatiue ille

celebrat pro illo principaliter et ille celebrat principaliter pro illis et hoc est impossibile cum facere per unam missam quod impossibile est quod missa cedat totaliter ad satisfactionem principaliter pro illo. et simul cum hoc satisfaciat pro illo etc. Et huius pareret parere quod sit dicendum ad questionem unam communem qua queritur

Utrum missa celebrata pro multis tantum valeat unicuique eorum ac si specialiter pro illo celebraretur posito quod quilibet eorum indigeret Est enim dicendum quod non in omni tali casu quando celebratur eque primo pro multis valor missae distribuitur equaliter et cedit cuique in partem satisfactionis apud deum secundum eam rationem et numerum personarum pro quibus fit et per consequens. quanto plures fuerint. tanto unus quisque minus habebit Nam valor missae qui potest provenire alicui in purgatorio existenti est finite virtutis quia alia sufficeret una missa ad satisfactionem pro omni debito in quo teneretur. quodcumque homines obligati. ad quamcumque penam purgatorii Et sic frustra celebraret ecclesia plures missas pro eis Item si rationem valeret generalis missa dicta pro omnibus existentibus in purgatorio quantum si esset dicta specialiter et principaliter pro uno Irrationabiliter ordinaret. et permitteret ecclesia. quod celebraretur pro uno specialiter. sed semper deberet celebrari pro omnibus existentibus in purgatorio. quia omitendo alios. et celebrando pro istis nichil accresceret istis. et multum deperiret. alijs Et sic tota ecclesia erraret. quod ubique servat oppositum Et ideo non videtur rationabile nec benedictum. quot una missa celebrata

pro centum. valeat tñ unicuiqz eorū quātum va-
leret vni eorum. si pro eo p̄cipaliter et singulari-
ter celebraretur. et hoc loquēdo de illa vtilitate et
valore. quo valet per modū satisfactiōis pro quo
notandum quot misse exequie psalterium et gene-
raliter quicūqz oratio facta a viuente pro defuncto
dupliciter potest sibi valere. vno modo per modū
supplicationis. aliomō per modū satisfactiōis vt
qua si sit q̄ddā propositū in partē satisfactiōis deo
loquēdo. primomō de valore misse vel cuiuscūqz
alterius orationis. dico quod potest equaliter vale-
re unicuiqz de centum. ac si specialiter pro se fieret.
quia talis valor prouenit ex virtute caritatis vi-
uentis membri ecclesie. et caritas non minuitur si
effectus eius distribuatur in multos immo magis
augetur et similiter etiam gaudiū qñ pluribus est
cōmune fit maior vt dicit aug. viij. cōfess. et sic de
vno bono facto non minus letantur multi i pur-
gatoris quā vnus loquēdo de valore. **S**ecūdomō
dico quod nō **E**xemplum potest poni **S**i aliquis rex
cui centū obligentur. quilibet in decem denarijs.
Si conaris liberare eos per orationes apud regē
vt dimittat eis debitum. et ille te exaudierit annu-
endo. manifestum est quod tñ prodest oratio tua
unicuiqz de centum. ac si fusa fuisset specialiter pro
vno. **S**i vero conaris eos liberare per modū satis-
factiōis. volēdo soluere saltē iparte et offers pro eis
centū denarios. certū est qd minus valebit hec so-
lutio vni de istis centum quam si fieret singulari-
ter pro eo. quia si fieret pro eo singulariter foret to

C.

taliter liberatus. **T**unc autem quod facis pro omnibus certum non facis pro eo nisi secundum portionem que sibi potest provenire de centum denariis divisis inter centum personas. **E**t sic non reciperet a te nisi unitatem et sic per consequens cum prius teneretur in tantum in decima parte debiti sui satisfecisti. **E**t quod intercessio est ecclesie in celebrando missas pro defunctis non solum impetrare ipsi veniam et remissionem pene per modum supplicationis oratio sed etiam per modum satisfactionis solvendo deo pro eis. **E**t eodem modo elemosinis et ieiuniis et alijs operibus caritatis. **I**deo dico quot non tantum valent ista pro pluribus hoc est non tantum faciunt pro uno quoque si pro multis fiant quantum valerent uni de illis si pro eo specialiter fieret. **A**lias enim non video quin irrationabile et crudele foret sacerdoti aliquas missas specialiter celebrare pro uno. **E**tiam si diceretur quot missa solummodo valet per modum orationis illis pro quibus fit tunc licet esset possibile quot tantum valeret unicuique de centum quantum si pro uno fieret specialiter tantum indicando de deo secundum conditiones policie humane non apparet verisimile quot concederet que faciliter supplicatione que peteret remissionem centum debitorum sicut que intercessam qui peteret a simili caritate pro uno debitore tantum. **E**t ideo verisimiliter est mandatum est quot missa tam per modum orationis quam per modum satisfactionis plus valet uni si pro eo singulariter fiat quam si fiat generaliter pro eo et pro alijs licet possibile foret si deo placeret.

quod per modum orationis valeret ut dictum est
Existis infero quot obligatus ad celebrandum
per unum annum pro a principaliter non potest i
illis missis celebrare principaliter pro. **V.** necque
in aliqua illarum sine fraude. **S**ecus tamen est si
aliquis sit obligatus ex conventionione quot debeat
celebrare pro. **A.** sic tamen quot licet sibi tres vel
quatuor vel plures assumere In tali enim casu po
rest alios adiungere sacerdos sic conductus et ce
lebrat equitimo pro omnibus quia hoc datur sibi
ex conventionione sua. **E**t tunc convenienter sicut
dictum est. minus valet missa ad satisfaciendum
pro. **A.** quam si fuisset pro eo sole. celebrata. **E**x
istis videtur sequi. quot sacerdos parochialis qui
tenetur principaliter celebrare pro parochianis.
sue ecclesie non possit vivis et defunctis adiunger
re animam patris sui vel alterius amici sui vivi
vel defuncti sub hac intencione ut missa sua cedat
in satisfactionem pro omnibus parochianis et il
lo amico suo quia si anima patris sui addere
tur ad illam multitudinem iam portio unicuique
percipienda de valore illius misse foret diminuta.
Et hoc per actum et intencione sacerdotis adiu
gentis animam patris sui et alias. **S**imiliter qua
ratione liceret sibi adiungere unam animum. lice
ret sibi et postea adiungere aliam. et sic terciam
et quartam. **E**t si teneatur principaliter pro
centum celebrare posset licite eque principaliter
pro ducentis celebrare quod falsum est quia sic.

defraudaret parochianos quibus seruit quia missa
celebrata principaliter pro ducentis non valet tñ
medietari sicut si specialiter pro ipsa medietate ce
lebraretur. Sed dices si illa vera essent tñc vti
lius esset homi manere in parochia parua quā in
magna vbi plures essent parochiani. Responde
tur verum est pensato solo emolumento quod pro
venit parochiano vno vel defuncto ex meritis
vel suffragijs sacerdotis ipsius parochie. Non ta
men oportet quot sit melius simpliciter quia forte
ipse in gratia proficit et plura bona facit in
parochia magna quaz in parochia parua

Et sic est finis huius operis.
Anno. M. CCCC. XC. III.

Utrum perfecta dei opera possunt impediri de
monis malicia Contra primum arguitur sic.

Perfectum est cui non potest fieri additio. sed omnibus dei
operibus potest fieri additio. ut operi creatiois natu-
re superadditur opus recreatiois gratie quod perfici-
tur per opus glorie accidentaliter augibile. Contra se-
cundum Voluntati diuine nemo potest resistere cuius
posse non est impedibile. at eis sapientia uicium maliciam
nichil ergo potest demonis malicia contra dei opera
Pro primo est illud Caricum moysi Date magnificen-
tiam deo nostro dei perfecta sunt opera Et in psalmo
103 dicitur deus magnificatus es uehementer ubi sequen-
ter enumerat magnifica dei opera ad litteram quod signifi-
cat opera gratie secundum mysticum intellectum. et signifi-
cat opera glorie secundum analogiam. Pro .20. est. quod demon
inuit huius salutem igitur contrarius est omnibus operi-
bus saluatoris. respondebat magister iohannes. de nichilum
per has propositiones quarum maior est ista uidelicet

Terminus operum dei perfectum est in homine consummatum.

Sicut operum dei terminum quantum hominem respicit scilicet na-
ture gratie et glorie Primum est efficienter effusum secundum
formaliter superfusum tercius finaliter refusum In pri-
mo homo de nichilo educitur per operum creatiois In 20 ad
deum adducitur In 30 redit spiritus ad deum qui de-
dit illum Primum appropriatur patri in filio in spiri-
tu sancto Si quidem ante omnia operum dei terminum est intra se-
cum propter inmensitatem suam et infinitam comunicabilita-
tem se conicit in triplicem subsistentiam personale alioquin
non se perfecte comunicaret quod non libratice et quasi pu-
entaliter in creaturis. Hae comunicatio ab intra non pos-
ta. cuius vestigium de necessitate relucet in quolibet

opere dno causaliter ad extra producto et opera-
tio dei extrinseca presupponit perfectione intra. scdo
dixi Opus dei perfectum qd sic probatur ex agente et
agendi modo ac fine utroque perpeditur omnis perfectio
Ex agente quidem i quo perfecte sunt oia agendi prin-
cipia .ex modo agendi si i dependet a se per se et prop-
ter se agit nulli alteri agendi iutens. nec formam a-
gendi ab alio discens nec ad fine alterius alteri sub-
ministras. Ex fine itento si bonus i se bonis oibus
nocuus nemini. Hec oia videnda sunt i operibus
dei i quo perfectissima sunt oia agendi principia qz sunt
posse scire et velle. Posse quidem n in peditu qz omni
potens. scire n o ob umbratu qz lux pura et velle ab
oi invidia relegatu qz summus bonu ymmo pura bon-
nitas. In primo relucet patris oia patris potetia
In scdo verbi ab eo geiti oim artifex sapietia qui
modu dno attois deducit a fine itecois vsqz ad fi-
ne executois. media singula disponens suauiter. in
tertio spūs dñi bonus potetia et sapietia amica-
biliter connectit vt cuncta que a patre facta et filio
formata sunt i spū sancto bditatis ornatu suscipiat
quatenus spū ornate celos et qui ferebatur super a-
quas id e super primā fluidatē materiā emicta que
deus fecerat essent valde bona. Hec insinuat in
verbis Apostoli ad Romanos vii. Ex ipso per
ipsum et i ipso sunt oia. ex ipso sicut ex primo fonta-
li ornate principio ex quo sunt oia et ipsum ex nullo.
per ipsum sic per primū fontiu exemplar a quo pro-
cedūt i res naturales forme rerū. In ipso sic in bo-
nifluis cōtinete qz nichil eorū odit que fecit sed oia
amat atqz cōseruat et hoc i timori cōseruacione

quaz res cōseruari potest p̄r propria cōnaturalia
p̄cipia vel in loco suo naturali. vnde dixit. poet̄s

In ipso viuimus mouemur et sumus. in ipso
qui ē ens encū vita viuetium et principuz finale
oīm. a quo dependet celum et terra et tota natura.
Ab hoc ente derivatū est omnibus esse et viuere ac
intelligere hīs clarus hīs vero obscurius primo
celi. Ab hoc agente primo depēdit omne agens se-
cundū. in virtute agens sibi a primo acomodata
ymmo nulla creatura subsisteret nisi causa que de-
dit esse īfluere quare primo cōuenit oīs causal-
tas actiua. et sic ē prima causa primū efficiens. sū-
ma forma vltimus finis alpha et o primus et no-
uissimus. Scīde patz vltimū illius p̄posicionis
quō hoc opus perfectū sit in homine cōsumatur. qz
hō est finalis et vltima creatura ī qua creator suā
expressit ymaginē et similitudinē ī qua oīs crea-
ta perfectio ī vnum colligitur. vt sit quasi rerū cre-
atarum breuis epilogus. ideo dicimus minor mū-
dus. quare etiam dicitur a saluatore omnis crea-
tura. nō vniuersaliter distributē sed finaliter col-
lectiē. Exēplat etiā ī se dīne mocōis p̄sīdētia. sic
em̄ ē primus maior. motu primi mobilis totā mo-
uēs naturā corporalē cuius motus est vita quedā
oībuz deosū subsistētibz. sic aīa hoīs mouet totuz
corpus motu vitali cordis Itaqz scdm legitimū
ordinem originalis iustitie corpus suberat anime
aīa spiritui spiritus deo Tenetur ob id hō scōz spi-
ritum deū colere et deo p̄re omnibus creaturis
gratiarum actiones referre in quo nedum opus
nature sed et gratie cōsumatur. ē quod est supra

C. iiii

naturā qđ iterū n̄ purū sz hominē et deū sez christū
ām itatur per christū dico qui supra naturā con
ceptus. natus passus mortē. resurrexit. ascēdit. spi
ritū sanctū misit. per quē filios adoptionis cōstitu
it. et nouē gratie regeneracōez instituit Sic enim
ī generacōe naturali ex hoīe generatur hō sic ī ge
neracōe spūali ubi p̄cipū generatōis est christus
qui est hō et deus generatur n̄ hoīes per naturā sed
ex deo generatur dij. per gratiā. job. j. dedit eis po
testatē fili. dei fieri. Et. job. 20. videte quāle carita
tē dedit nobis vt filii dei noīemur et sumus patz igit
tur qđ ī hoīe ē quasi circulus ex processu creatōis
et recreacōis a deo et ad dū cōpositus. qui circulus
īcipit a verbo per qđ oīa facta sunt et ī ipsuz iterū
redit qđ verbū caro factū mediator est dei et homi
nū a quo participatur ī nobis esse grē et consuma
tur beatitudo glorie Iuxta illud. job. Hec ē vita
eterna vt eo 3. re 2c. Attēto quod sic circulus v̄is
nature cōdite fit per mediū hoīs ī quātum est v̄e
causatū ad extra oīm artificū. Ita circulus redu
ctioms gratiūte fit per mediū qđ est v̄e produc
tū ad intra. Et circulus reductōis gloriose seu be
atifice fit per mediū esse naturaliter v̄e qđ est ve
ritas dīna īquātū est v̄niformis lux et vita qz me
dio sunt sibi īvicem inseparabiliter cōiuncta. Si
quid natura nostra ī dūū suppositū ē transposita
quē admodū requirit v̄is rerū cōsumacō qz cōple
tur īultimo creaturaz cū v̄niuerse creatōis p̄ci
pio Et ideo sic mediū prime reductōis ē hō cōditus
Ita mediū scēde reductōis ē hō cōditus et eternali

ter genitus et mediū terciē reductōis est hō taliter
cōditus eternaliter genitus et i lūe vritatis super
ne intellectualis visus sū qd supra alle. atū ē hec ē
vita eterna terminus igitur i opere nature fuit ho
mo cōditus qui post lapsū per filiū dei eternaliter
genitū et in nōstra natura tēperaliter natū iterū
reductus et reperatus ē et i suū reparatōē beari
fice cognituz finaliter beatificatus est et sue cōsu
macōie felicē accipit finem re. Sequitur minor

Su resistet demonis malicia quā vicit dei sapi
ētia suauiter disponēs omnia. **P**aret ex nomine
suo quo **S**athanas appellatus ē. i. ad iūfarius qm̄
omni bono aduersatur. licet ipse a bono deo bonus
factus sī veritate nō stetit et suo creatori qdāmo
equari voluit. **H**ic ordinē a deo i stitūtū turbare et
peruerrere n̄sus ē. **F**uit quidā creatura sub creato
re posita quatenus sue bonitatis i fluxū i desinēter
recipiēs cōseruaret. **S**ed timore superbie a seipso
deprauatus se dīne bonitatis i fluxū sub traxit et
ne hōi cōmunicaretur iūdit dolore grauissimo cō
fectus super excellētā hōis ad quā deo miserāte i
suplēmū angelice ruine vidit illū sublimatū. **I**n
hīs igitur duabz malicijs superbia atqz iūdia to
ta prauitas affectus angelici cōsistit que sui mali
vesti zia homini imprimere n̄ritur quare et cun
dem sicut ipse per superbiam cecidit temptare cu
ranit. **N**ouerat enim hominem ad ymaginem dei
factum vt suum factorem ymitaretur eum in rec
titudine qua cōditus fuit. **H**inc demon a deo apo
statans hominem a dei ymagine et ab hac deifor

mi ymita gine a vertit et a loco immortalitatis in
qua a deo erat positus vt obediens. hunc custodiret
in exilium mortis deuiare fecit et dum vir obediens
uit mulieri et hec serpenti bene ordinata politia et
gratiosa yconomia peruersa est. et hoc in esse suo
monastico per rebellionem carnis contra spiritum
turbatus est. **E**t etiam a custodia angelica que
sibi in paradiso contra fraudes diabolicas prouisi-
sa fuit excommunicatus et per cherubin cui in pleni-
tudine scientie equari voluit expulsus fuit. ymmo
vt verius loquar super cherubin conformitatem
dine ambiuit credens serpenti qui ait. **E**ritis sicut
dij scientes bonum et malum. **E**t cuius intellec-
tus ad instar angelici intellectus erat pleniformis
iam in ignorantiam venit factus vt tabula rasa in
qua nichil depictum est. **E**t varia facta sunt homi-
ni incomoda. quoniam humana natura que creat-
ta fuit libera. facta est multipliciter ancilla. **H**o-
mo quidem cum in honore esset non inreliquit et
opus dei perfectum in homine exemplatum mali-
cia demonis deformatum est. et malicia demonis.
bonitatis dine communicatio et refluxus in parte
impeditur. **N**on autem potuit demon resistere do-
minio a quo proicetus est in damnationem et perpe-
tue relegatus. **N**ec potuit resistere operi eius per-
fecto in maiori mundo. **S**ed se homini et minori
mundo opposuit. **E**t sic quoniam a mundo archi-
tippo auertens mundum maiorem secundum quod
in parte est habitatio minoris mundi et suo seruit

vsui deteriorauit continuis temptacionibus homi-
nem impugnās et a suo archetipo per culpam es-
longans. Et sicut prius ostensum est. trinum opus
dei perfectum in homine consumatum. Sic ipse
triplici malicia quam poit diouisius insurgit. Pri-
mo contra dei potentiam quamuis impotenter. vi-
olente fuit contra dei sapientiam proteruit per
fantasticam deceptionem. contra bonitatem de-
menter malum concupiscit. quamuis vt. **Sophi-**
sta copiosus ab aparente sapientia hominem in-
hijs de cepit. Et maxime vititur fallacijs quando
que in dictione fallaciter scripturam et mandata
dei interpretans vt faciat credere de nō ente quod
sit ens. et vicium habere speci ē virtutis. Vititur eti-
am fallarijs ex contradictionem que sunt septes vt ad
septem vitia inducat. primo ad superbiam. vititur
fallatia petitionis principij arguens ita. **Omnis**
magnus est honorandus tu es magnus igitur
tu es honorandus. Sed quia homo nichil habet
quod non accepit et ita de nichilo sui potest gloria-
ri quasi de principio. **Si autem venerit ad verum**
principium iam non in se sed in domino gloriatur.
Ad in vidiam vero vititur falatia secundum non
causam. Iste pollet in virtutibus et sic tollit tibi
honorem singularem. Ita causam amoris per-
uertens. Vititur ad iram fallatia ignorantie elēci-
dum aduersario suo irascitur qui debet irasci cul-
pe nō persone et maxime culpe proprie quā aduer-
sarius i ipso arguit et debz vicere malitiā adūsarij.

per irritatē et māsuetudinē n̄ aūt nutrire per irā
Vritur ad accidiā cōiugationibus intulibus per e
uagatiōem mētis qz habūdāt i fallacia accidentis
Vritur ad auaritiā fallitia s̄m plures iteroga/
tōs vt vnā dū ad om̄s necessitates hūanus suble/
uādas dicit sufficere aggregare pecūias qz frequē
ter afferūt plures idigētiās. qz qui plā h̄z pluribus
idiget Vritur ad gulā fallitia s̄m quid ad simplici
ter sic arguēs Istud ē dlectabil: et bonū gule igit
tur ē simpliciter eligēdū Vritur rādē ad luxurias
fallitia ista et altera. qz nō cōiūgūtur extremita
tes cōueniēti medio. Fallitiā quoqz pr̄ponit cōse
quētis sic arguēs. Generatio filiorū ē bona/ ergo
cessatio a generatiōe ē mala Per ar̄z iūmētū a cō
trario sensu quod fit ab opposito aīcedētis ad op/
positū cōsequētis. Possent qz circa singulas falliti
as modi paralogis. mōrū i tēptatōibus demonia
cis fingi quod studiosis relinque. Sed notandū
quod d. vi. dei sap. az nō nostrā vincere. qz demō ad
huc habēs lumpida naturalia quibus abutitur in
malū ē nobis astutior: mille habēs nocēdi artes.
Est etiā potētior et ex sua superbia presūmēs ag/
greditur Cōtra quā humilitate radicari nos pro/
rectōi diuine cōmittamus. Quina igitur virtu
re cū his potētissimū aggrediēdū ē. quā propr̄ie mer
retur infimitatis cognitiō. et hūilitas que sola la
quicos euadere possit vt legitur de beato anthonio
Huius exemplum legitur i libro regū d̄ iosaphat
qui videns hostiū multitudinem infirmum se
coram deo fateretur et se rotum conuertens ad do/
minū iudcauit et preualuit ex hoc et precedētibus

Sequitur conclusio. Ergo perfecta dei opera propter nos facta licet possint secundum quid impediri non tamen simpliciter omnino frustrari. Patet quia si operum gratie frustraretur irreprobis hoc supplebitur per diuinam iustitiam malum hoc penaliter reformaretur et turpitudine culpe reformaretur per pulchritudinem iusticie. **De** psalmus. Diuersae viae domini misericordiae et veritatis. Principaliter via est suae misericordiae et bonitatis que si impedimentum quod habuerit erit ex nostra malicia que suggestione demonis in nobis efficitur sed per diuinam iustitiam reperatur. Si igitur in quibusdam diuina bonitas impeditur hoc tamen impedimentum diuina iusticia reperat et in bonum ordinem reducit. Si igitur ergo bene quod non omnino frustratur quod fieret si ordo diuinae bonitatis a deo institutus quo vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. quod destitueretur. Sed hic ordo perseverat licet in quibusdam liberum arbitrium habentibus hoc bonum quo ad eos impeditur ne in seipsis participent tamen non omnino frustratur dummodo iniquitas talium iuste corrigitur. et voluntaria malitia coactione pene involuntarie per diuinam iustitiam reformatur ut sic nullum bonum est irenumeratum sic nullum malum maneat impunitum. A quo nos punitionis malo preseruet deus ut cum electis semper feliciter gaudeamus.

Explicit determinatio **Pyrimij** et desertissimi doctoris sacre theologie **Magistri** **Jobānis** de mechilinia habita in vniuersitate coloniensi. in scolis artistarum in quolibet